

Vi har fått det vi kan vente oss av tyske erstatninger

I alt 53 skip og for 15 mill. kr. i demontert industriutstyr

Direktoratet for fiendtlig eiendom har pr. i dag en inntekt på 280 mill.

Sitter igjen med Terbovens bil og 50 prosesser

Det viser seg at vi nå har mottatt praktisk talt hva vi kan vente oss av krigsskadeerstatninger fra Tyskland. «Byttet» er 53 skip, demonterte maskiner for 15 millioner kroner, og, det som teller mer enn noe annet beslaglagt fiendtlig eiendom i Norge.

Etter de tall og beregninger som foreligger i dag kan en si at totalverdien av de effektuerte tyske krigsskadeerstatningene til Norge er ca. 592 millioner kroner — pluss militærutstyr og anlegg ikke frigitt av Forsvarsdepartementet, og betydelige beløp innbetalt til statskassen som lekning av tyske selskapers oll- og skattegjeld.

Den overlegent største kontoen fiendtlig eiendom i Norge, som blitt omsatt og forvaltet gjennom Direktoratet for Fiendtlig eiendom. Denne institusjonen eksisterer fremdeles, og vil neppe inne avvikes før om et par år — vis ikke det resterende arbeid forføres til andre departementale ganer.

Direktoratet for Fiendtlig Eiendom holder til i Nedre Vollgate 4, og beskjeftiger fremdeles alt i alt 20 funksjonærer.

— Pr. i dag har realiseringen av tysk eiendom i Norge innbrakt ca. 30 mill. kroner, sier direktør Erik Poulsson, som helt siden 1945 har lått i spissen for direktoratet. I tillegg kommer så det krigsbyttet om forsvarer har overtatt, og millionbeløp i skatt og toll. Den sistnevnte kontoen er av betydelige dimensjoner. Det kan f. eks. nevnes at direktoratet har betalt ca. 30 millioner kroner i toll for utstyr innført til Nordisk Lettmetall under krigen, og 35 millioner i toll for Nordag. For Persilfabrikken, som det tyske Heinkel-konsernet eide, ble det betalt 3 millioner i skatt.

Direktør Poulsson nevner at de veldige Nordag-anleggene, som nå i alt vesentlig er overtatt av Ardal Verk, også er holdt utenfor beregningene over reallisert tysk eiendom. Nordag ble nemlig finansiert ved tvangslån fra den norske stat som langt overstiger realisasjonssummen. Til Nordag hørte også som kjent kraftanleggene i Aura, Glomfjord, Tyin, Tyssø og andre.

— Alt i alt regner vi å kunne bokføre enda 25 millioner kroner ved realisering av tysk eiendom, sier Poulsson. Men det arbeidet som står igjen er vesentlig av juridisk art. Vi må f. eks. påvise oss i gjennom ca. 50 prosesser og søksmål, men det er ingen virkelig store verdier som står på spill. Det er en del tyske søksmål, og det er krav fra selskaper i andre land som mener å ha eiendomsrett i noen av de selskaper vi har likvidert.

Direktør Erik Poulsson, fotografert for Dagbladet.

Direktoratets leder får under intervjuet tall og detaljopplysninger ved å slå på hustelefonen til sine medarbeidere. «Det er ikke så farrig om det ikke er helt nøyaktig, en halv million spiller ingen rolle» sier han i telefonen til bokholderiet. Poulsson er blitt vant til å behandle store tall under opprenskingen etter tyskerne. Det er også kontorsjefene Per Bliedensol og Jacques Røder, som er innkalt til direktøren i anledning Dagbladets besøk. Det store kontoret er i styrt med møbler fra det likviderte Nordag, og på veggene henger et par likviderte malerier, bl. a. en stor Gude. Til inventaret hos Poulsson hører også et stort kart over Tyskland, og en må uvilkårlig tenke på den tiden da tyskerne satte rundt omkring på flotte kontorer med svære kart av vårt eget land på veggen.

Direktoratet har ikke mye tysk utstyr å tilby i dag. Den mest interessante av disponible tyske etterlatenskaper er vel «Reichskommissær» Terbovens bil, som står på lager i Oslo i påvente av en rik kjøper. Det er et uhyre av en Mercedes Benz med skuddsikre vinduer og et bensinforbruk som skal være 8 liter på mila. Den har et utall av brytere og håndtak og lyskastere, og kontorsjef Røder håper at en eksentrisk amerikaner vil melde seg som kjøper. I Norge er det ingen som har råd til den slags.

53 SKIP

De øvrige tyske erstatningene faller i to hovedgrupper: Skip fra

den tyske handelsflåten og industrielt utstyr.

Fra Industridepartementet får Dagbladet opplyst at vi nå har overtatt alle de tyske skip vi har krav på, i alt 53. Fartøyene var rier sterkt i størrelse, fra hvalkokeriet «Walter Rau» på ca. 16 000 tonn til små kystfartøyer på et par hundre tonn. Salgsverdien av denne flåte tyske tonnasjen var ca. 72 millioner kroner. Det gjenstår ennå å overføre en del skip formelt til Norge, men det dreier seg om fartøyer som lenge har solgt under norsk flagg.

Den siste sendingen av industriutstyr fra Tyskland kom til landet i fjor høst, og det gjenstår bare å fordele en fem-seks enheter. Lageret som Industridepartementet opprettet på Sjurøya vil bli stengt 1. februar. Utstyret var overveidende verktøymaskiner, som våre verksteder har hatt det aller største behov for. (Det var opptil 180 søkere på en maskin). Alt sammen var demontert, brukt tysk maskineri, og ble allokert Norge gjennom det interallierte erstatningsbyrået i Brussel. Samlet takstverdi: 15 millioner kroner.

EN SOSIALISERINGS-PROSESS

En kan med full rett si at likvidasjonen av tysk eiendom i Norge har vært en utpreget sosialiseringsspross. Det vesentlige er overtatt av staten, etter beslutning i Stortinget.

Hér er noen typiske eksempler: Den norske stat er blitt den største enkeltaksjonær i Norsk Hydro, etter å ha overtatt tyskernes 34 prosent av aksjekapitalen. Denne aksjeposten er nominelt på 50 millioner kroner, men med en kurs som ligger 100 prosent over pari er den i virkeligheten verd 100 millioner.

Staten sitter foreløpig med 40 prosent av aksjene i A/S Sydvaranger, som eier de store jernmalgruvne ved Kirkenes.

De moderne, veldrevne Fosdalen gruver i Inn-Trøndelag var 100 prosent tyskeide og er overtatt i sin helhet av staten. Det samme gjelder A/S Storde Klsgruver, som har 600 000 kroner i aksjekapital, det samme som Fosdalen.

Ved likvideringen fikk staten videre 50 prosent av kapitalen i Hydros datterselskap Nordisk Lettmetall, det som nå heter Herøya Elektrokjemiske Fabrikker (HEFA).

Staten kjøpte 60 prosent av aksjene i Norsk Akkumulatorfabrikk, som er hovedleverandør til Marinen.

I tillegg kan nevnes det nåværende Ardal Verk, det største av alt det eks-tyske her i landet.

Av tyske bedrifter som er overtatt av private norske interesser kan nevnes AEG, Drammen Lampefabrikk (tidl. Osram), Siemens, Telefunken, Persil og Norske Sellaullfabrikker.

Norges Statsbaner har fått 2000 eks-tyske jernbanevogner og 150 lokomotiver. En stor del av jernbanevognene er tankvogner, noe som er av særlig stor betydning for landets beredskap i dag.

Krigsskadeoppgjøret med Tyskland er av store dimensjoner. Men det blir ingen ting sammenlignet med selve krigsskaden på Norge, som er beregnet til 21,5 milliarder kroner. CAS.

103317

Aftenposten 27.1.1957